

**Vastus ettepanekutele laiendada
eriotstarbelise diislikütuse lubatud
kasutusala**

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Toiduainetööstuse Liit ning Eesti Õliühing pöördusid käesoleva aasta augusti lõpus Vabariigi Valitsuse poole ettepanekuga muuta vedelkütuse erimärgistamise seadust selliselt, et eriotstarbelist diislikütust (EDK) oleks ajutiselt kuni 2024. aasta 1. maini lubatud kasutada kütmiseks ja paikses mootoris. Täiendavalt tegi Eesti Õliühing koos Eesti Omanike Keskliiduga ettepaneku võimaldada ajutiselt EDK kasutamine kodumajapidamistel.

Eesti Taristuehituse Liit, Eesti Turbaliit, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit, Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liit ja Eesti Õliühing tegid septembri alguses Vabariigi Valitsusele ettepaneku muuta õigusakte, et võimaldada EDK kasutamine ehitusmasinates ja seadmetes, kaevandustehnikas ning sõidukites, mis on mõeldud kasutamiseks väljaspool üldkasutatavaid teid. Eesti Sadamate Liit koos Logistika ja Transiidi Assotsiatsiooniga tegi ettepaneku võimaldada EDK-d kasutada sadamates töötavas paikses tehnikas. Lisaks tegi Eesti Õliühing septembri lõpus Vabariigi Valitsusele ettepaneku lubada EDK kasutamine elektrigeneraatorites kui EDK soetatakse hulгимüügi korras.

Valitsuskoalitsioon ei toetanud järgmise aasta riigieelarve ja järgmise nelja aasta riigieelarve strateegia aruteludel EDK lubatud kasutusala laiendamist. Energiakriisis paremaks hakkamasaamiseks otsustati laiendada kodutarbijale mõeldud elektri universaalteenust ka mikro- ja väikestele ettevõtetele, suurte ettevõtete abistamiseks töötab riik välja likviidsusmeetmed. Lisaks rakendub 1. oktoobrist kuni märtsi lõpuni automaatne toetus nii kodusooja-, elektri- kui gaasiarvetele. Samuti on kavas tulenevalt Eesti Reformierakonna, Isamaa Erakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koostöölepingust aastateks 2022–2023 lükata aasta võrra edasi 1. mail 2023–2026 aset leidma pidanud energiatoodete aktsiisitõusud. Vastav eelnõu kiideti heaks Vabariigi Valitsuse 27. septembri istungil. See puudutab nii diislikütust, kütteõlisid, gaasilisi kütuseid kui elektrienergiat ning vähendab riigieelarve laekumisi kokku järgnevatel aastatel enam kui 100 mln euro võrra.

EDK on oma olemuselt markerainetega märgistatud ja mootorikütuse kvaliteedinõuetele vastav diislikütus. EDK kasutusala väga suure laiendamisega tõuseb märkimisväärselt risk, et seda kütust hakatakse kasutama ka mittelubatud otstarbel, näiteks metsamasinates, maanteetranspordis ja sõiduautodes. Hindame praeguste kõrgete kütusehindade juures väärkasutuse riski väga kõrgeks ning EDK kasutusala laiendamise maksukulu riigieelarves võib samuti mitmekordistuda.

EDK aktsiisisoodustus on oma olemuselt riigiabi, mille andmisele kehtivad kindlad reeglid. Seejuures peab riigiabi andja tagama, et riigiabi antakse selgete ja läbipaistvate kriteeriumide alusel, välistatud oleks abi andmine raskustes ettevõtjatele ning minimeeritud oleks

väärkasutuse riskid. Täna puudub üldine EDK õigustatud kasutajate register, kuhu oleks võimalik potentsiaalseid uusi kasutajaid lisada, et müügi hetkel oleks võimalik kontrollida ostuõigust. Õigustatud isikute register rakendub järgmisest aastast üksnes põllumajandustootjatele. Selle registri laiendamine eeldaks mahukaid infotehnoloogilisi arendusi, mis on aeganõudvad ja rahaliselt kulukad. Komplitseeritud on ka vastavate EDK kasutamise kulunormide väljatöötamine, sest erinevaid kasutusotstarbeid ja kütusekulu mõjutavaid tegureid oleks väga palju. Seetõttu on EDK seda osta soovivatele isikutele kergesti kättesaadav ja puuduvad rikkumisi ennetavad meetmed. Järelevalve toimuks tagantjärgi, kui ost on juba sooritatud ja riigile kahju tekitatud. Oluline on välja tuua, et EDK lubatud kasutusala oluline laiendamine suurendab märkimisväärselt Maksu- ja Tolliameti menetluskoormust. Ka hulгимүүгига ostuõiguse piiramine ei vähendaks Maksu- ja Tolliameti hinnangul oluliselt EDK väärkasutamise riski.

Hoidmaks maksuerandite administreerimiskulu kontrolli all, ei ole liikmesriigil mõistlik kasutada kõiki võimalusi valikulisteks aktsiisoodustusteks fossiilsetele kütustele, mida valdkonda reguleeriv energiamaksustamise direktiiv 2003/96/EÜ võimaldab. Mida suurem on aktsiisoodustuste maksukulu riigieelarvele, seda enam kasvab surve aktsiisi tavamääradele. Näiteks praegu on Eestis diislikütuse aktsiisi tavamäär vaid 4,2 senti liitri kohta kõrgem EL aktsiisi alammäärast. Samuti tekib peatselt täiendav surve teistelt sektoritelt, näiteks raudteeveonduselt ja metsanduselt, et EDK kasutusala veelgi laiendada. Algselt ajutisena kavandatud meetmeid soovitakse näha alalisena.

Ettevõtlusorganisatsioonid ei ole kirjades omapoolseid mõjuhinnanguid esitanud või on need puudulikud. Osaliselt ka seetõttu, et täna kogutav energiasektori statistika ei ole piisavalt täpne. Seega vajaks kasutusala laiendamine eelnevalt põhjalikku mõjuanalüüsi.

Näitena võib tuua EDK kasutusala laiendamise ettepaneku kütmiseks. Eestis on Ehisregistri andmetel ca 4900 ärikasutusega hoonet, mida köetakse vedelkütuse katlaga. Ehisregistri statistika ei ole aga usaldusväärne, kuna paljud on jätnud küttealiigi muutuse registreerimata. Viimased andmed kütmisele kuluvate mahtude kohta pärinevad 2014. aastast, kui oli lubatud kasutada EDK-d. Sellest ajast alates on Statistikaameti andmetel vedelkütuse kogused, mida kasutatakse kütmiseks, vähenenud ligi poole võrra. Neid andmeid kasutades hindame, et täna võiks kütmisele kuluda ca 17 mln liitrit kütust, millest ettevõtluse osa võiks olla suurusjärgus 80% ehk 13 mln liitrit.

Samuti puudub informatsioon selle kohta, kui palju on kasutusel selliseid hooneid, kus õlikütte süsteem jäeti küttealiigi vahetusel alles ja see on kulutõhusalt uuesti kasutusele võetav. Kogu ELis otsivad ettevõtjad alternatiive maagaasile, mis on energiasisaldust arvestades kütteõlidest kordades kallim. Enamik Eesti soojatootjad ja ettevõtteid, kes on soovinud keskkonnaluba muuta ja võtta kasutusele seni loal olev reservkütus või lisada loale uus kütuse liik, eelistavad põlevkiviõli. Alternatiividena nähakse ka turvast, diislikütust ja puidugraanuleid.

Hindame, et maksimaalselt lisanduv legaalne EDK tarbimine ettevõtlussektoris võiks jääda samasse suurusjärku, ehk kokku ei tohiks kütmisele kuluda rohkem kui 26–30 mln liitrit aastas. Hindame, et sellisel juhul oleks negatiivne mõju riigieelarvele ca -4,7 mln € aastas (vt tabel 1).

Tabel 1. Mõju riigieelarvele kui EDK kasutusala laiendada ettevõtlussektorile kütmiseks

	Kogus	Mõju (+/-) mln €
Kütus, mida kasutatakse täna kütmiseks (mln liitrit)	13,4	-4,7
Kütus, mis lisanduks (mln liitrit)	13,4	0,3
50% lisanduvast kütusest tuleb maagaasi arvelt (1000 m ³)*	5348	-0,3
50% lisanduvast kütusest tuleb elektrienergia arvelt (MWh)**	53 600	-0,1

*kogus vastab ca 1,3% maagaasi aastasest deklareerimisest

** kogus vastab ca 0,6% elektrienergia aastasest deklareerimisest

Erinevaid allikaid kasutades (Statistikaameti, Maksu- ja Tolliameti ning Rahandusministeeriumi enda arvutused) hindame, et kodumajapidamised kasutavad aastas kütmiseks ca 3,4 mln liitrit diislikütust. Kui lubada kasutada kütmiseks EDK-d, siis väheneb aktsiisi tasumine 1,2 mln eurot, lisaks käibemaks 0,2 mln eurot. Lisanduksid need tarbijad, kellel on võimalus asendada olemasolev küteliik EDK-ga, millisel juhul võiks tarbimine tänasega võrreldes maksimaalselt kahekordistuda.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Keit Pentus-Rosimannus
rahandusminister

Sama:

Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda
Eesti Toiduainetööstuse Liit
Eesti Õliühing
Eesti Omanike Keskliit
Eesti Taristuehituse Liit
Eesti Turbaliit
Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liit
Logistika ja Transiidi Assotsiatsioon
Eesti Sadamate Liit
Riigikantselei
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Maksu- ja Tolliamet

Lauri Lelumees 611 3059, lauri.lelumees@fin.ee
Merliin Laos 611 3115, merliin.laos@fin.ee